STRATEGI
PROGRAM
HANDLINGSPLAN
POLICY
✓ **RIKTLINJE**
REGLER

Riktlinjer för omsorgsavgifter

ORSA KOMMUN

Orsa kommuns styrdokument

Nivå	Riktningsdokument	Ramdokument
Översiktlig	**Strategi** *avgörande vägval för att nå målen för Orsa kommun*	**Policy** *Orsa kommuns hållning*
Allmän	**Program** *verksamheter och metoder i riktning mot målen*	**Riktlinjer** *rekommenderade sätt att agera*
Detaljerad	**Handlingsplan** *aktiviteter, tidsram och ansvar*	**Regler** *absoluta gränser och ska-krav*

Ur kommunens Riktlinje för Styrdokument, vad är en riktlinje

Riktlinjen ger ett konkret stöd för ett visst handlande och anger till exempel rekommendationer för hur en policy ska uppnås. Riktlinjen utformas för en viss verksamhet och kan betraktas som en allmänt hållen handbok. Riktlinjen lämnar ett visst utrymme för handläggaren att själv utforma detaljerna i åtgärderna.

Riktlinjen ska ge konkret stöd för hur den befintliga verksamheten ska genomföras. Riktlinjen kan lägga ett golv för vilken nivå som verksamheten ska uppnå, ofta också ett tak för vilken service som bör erbjudas. Riktlinjen kan också vara inriktade på metod och rekommendera vissa tillvägagångssätt.

Beslutad av: Kommunfullmäktige
Datum för beslut: 2025-11-24 §79
Dokumentet gäller för: Socialtjänsten
För revidering ansvarar: Socialchef
Datum för revidering: Årligen
Diarienummer: KS 2025/519
Bilagor:

Innehållsförteckning

Orsa kommuns styrdokument **2**

1. Inkomster **4**

2. Boendekostnader **4**

3. Beräkning av avgift **5**
3.1 Minimibeloppet 5
3.1.1 Anpassningar av minimibeloppet för särskilt boende *5*
3.2 Dubbla boendekostnader 6

4. Omsorgsavgift **6**
4.1 Nivå 1 – enstaka insatser per månad 6
4.2 Nivå 2 – enstaka insatser per vecka 6
4.3 Nivå 3 – maxtaxa 6
4.4 Särskilda insatser med fast taxa 6
4.4.1 Trygghetslarm *6*
4.4.2 Dagverksamhet *7*
4.4.3 Korttids *7*
4.4.4 Särskilt boende *7*
4.4.5 Trygghetsboende - lunchabonnemang *7*

5. Omsorgsresor **7**

6. Hyra **7**
6.1 Bostadsavgift som inte är hyra (korttids) 7
6.2 Debitering vid in-, ut- och omflyttning 8

7. Hemsjukvård **8**
7.1 Besök av hemsjukvården 8
7.2 Hjälpmedel 8

8. Allmänt om handläggningen av avgifterna **8**
8.1 Ändrade förhållanden 8
8.2 Avgiften räknas om varje år 9
8.3 Rätt att överklaga 9

9. Sammanfattande tabell – avgifter 2026 ..... **9**

Riktlinjer för omsorgsavgifter

Dessa riktlinjer beskriver kommunens avgiftssystem och tillämpningsanvisningar för äldre- och funktionshindersomsorgen i Orsa kommun. I huvudsak handlar det om insatser beviljade enligt socialtjänstlagen (2025:400), i det följande SoL. Kommuner har enligt SoL rätt att ta ut avgifter för äldre- och funktionshindersomsorg. Avgifterna ska vara skäliga och får inte överstiga kommunens självkostnader.

Avgiftsnivåer och taxor beslutas av kommunfullmäktige. Flera av de belopp som används för att beräkna avgifterna inom äldre- och funktionshindersomsorgen är enligt SoL knutna till prisbasbeloppet. År 2026 är prisbasbeloppet 59 200 kronor.

Avgiften grundar sig på omfattningen av de insatser omsorgstagaren har, hens inkomster och boendekostnad. Omsorgstagaren betalar aldrig mer än maxavgiften för de insatser som hen beviljats. Däremot kan avgiften bli lägre beroende på inkomst och boendekostnad, avgiften kan t.o.m. helt sättas ned till noll kronor.

1. Inkomster

Som inkomst räknas skattepliktiga inkomster av tjänst (till exempel pension, sjukpenning och livränta), näringsverksamhet och kapital. Även vissa inkomster och ersättningar som inte är skattepliktiga läggs till omsorgstagarens nettoinkomst. Exempel på sådant kan enligt 32 kap. 5 § SoL vara utländska inkomster (pensioner och invalidförmåner), ersättning från avtalsgruppförsäkring (AGS), bostadstillägg till pensionärer (BTP) och särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP).

Om omsorgstagaren är gift beräknas inkomsten som hälften av makarnas sammanlagda inkomster. För sambor räknas inkomsten var för sig.

2. Boendekostnader

Om omsorgstagaren bor i egen lägenhet eller på äldreboende är hyran eller månadsavgiften hens boendekostnad. Har omsorgstagaren lån på bostaden räknas dessutom räntekostnaden in. Eventuell kostnad för uppvärmning och varmvatten, utöver hyra eller månadsavgift, räknas också som boendekostnad.

Om omsorgstagaren bor i eget hus ingår räntekostnad på bostadslån, tomträttsavgäld och fastighetsavgift. Kostnader för uppvärmning och drift beräknas enligt schablonbelopp som Pensionsmyndigheten tar fram (624 kr/m² för 2025). Boendekostnaden delas med det antal vuxna personer som delar hushåll.

3. Beräkning av avgift

Kommunen ska se till att omsorgsavgifterna inte blir för höga, så att omsorgstagaren har kvar tillräckliga medel för sina normala levnadskostnader. Omsorgstagaren får därför räkna bort en viss del av sina inkomster innan avgiften kan fastställas. Det är det som kallas *förbehållsbelopp*.

Förbehållsbeloppet är summan av ett minimibelopp (se nedan) och omsorgstagarens boendekostnad. Förbehållsbeloppet dras från omsorgstagarens sammanlagda inkomst efter skatt och det som återstår kallas *avgiftsutrymme*.

Det är avgiftsutrymmet som avgör vilken avgift omsorgstagaren ska betala för de insatser hen är beviljad. Beroende på hur stort avgiftsutrymmet är kan avgiften reduceras. Finns inget avgiftsutrymme tas ingen avgift ut. Däremot betalar omsorgstagaren alltid hyra, mat, resor och hjälpmedel.

När avgifterna fastställs ska kommunen försäkra sig om att omsorgstagarens make/maka eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation. Av den anledningen gör kommunen olika beräkningar för ensamstående och sammanboende i det följande för att undvika detta.

3.1 Minimibeloppet

Minimibeloppet regleras i 32 kap. 8 § SoL och motsvaras av en viss andel av prisbasbeloppet. För 2026 är minimibeloppet 7 296 kronor per månad för ensamstående och 5 953 kronor vardera för sammanboende makar och sambor.

Minimibeloppet ska täcka kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritid, hygien, dagstidning, telefon, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, läkemedel, enklare tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor samt möbler och husgeråd.

Om omsorgstagarens kostnader för någon del i minimibeloppet överstiger normalkostnaderna, eller om hen har andra fördyrande levnadsomkostnader, kan ansökan göras om ett individuellt tillägg. Dessa kostnader ska då vara varaktiga (under minst sex månader) och uppgå till minst 200 kronor per månad. Det kan till exempel gälla kostnader för god man.

3.1.1 Anpassningar av minimibeloppet för särskilt boende

För den som bor på särskilt boende görs två justeringar av minimibeloppet automatiskt, det är med andra ord inte något som omsorgstagaren måste ansöka om särskilt.

För den fördyring som det innebär att köpa maten färdiglagad via kommunen, jämfört med att laga maten själv, får omsorgstagaren en kompensation på avgiften genom ett individuellt tillägg på förbehållsbeloppet som motsvarar kostnaden för tillagningen. Tillägget utgörs av mellanskillnaden mellan matavgiften och Konsumentverkets schablon för livsmedelskostnader.

Åt andra hållet görs sedan ett avdrag från minimibeloppet då flera av kostnaderna som ska täckas redan ingår i boendet, exempelvis möbler, husgeråd och hushållsel. Det motsvaras av 8 ‰ av

prisbasbeloppet per månad för ensamstående och 6 ‰ av prisbasbeloppet per månad för sammanboende (för 2026 motsvaras det av 474 kronor för ensamstående och 355 kronor för sammanboende).

3.2 Dubbla boendekostnader

Omsorgstagare som flyttar in permanent på ett särskilt boende kan behöva tid att ställa om från tidigare boende. Den som har för avsikt att avveckla sin tidigare bostad kan under en omställningsperiod få räkna med både den gamla och nya bostadskostnaden i underlaget när avgiften beräknas. Detta gäller under inflyttningsmånaden samt ytterligare högst tre månader för hyresrätt och högst sex månader för eget ägt boende.

4. Omsorgsavgift

Den sammanlagda avgiften för de insatser som beviljats kan, som ovan beskrivits, inte överstiga omsorgstagarens avgiftsutrymme. Med andra ord utgår ingen avgift om det inte finns något avgiftsutrymme. För den som har tillräckligt stort avgiftsutrymme finns det dessutom ett tak för vad omsorgen, utöver mat och hyra, får kosta. Denna maxtaxa framgår av 32 kap. 6 § SoL. För 2026 uppgår maxtaxan till 2 660 kronor per månad.

Beviljade insatser debiteras enligt fasta taxor för vissa insatser. För övriga insatser debiteras omsorgsavgiften enligt tre nivåer, den enskilde placeras i en av nivåerna utifrån vilka insatser som beviljats (och man betalar endast för en nivå).

4.1 Nivå 1 – enstaka insatser per månad

Den lägsta nivån (nivå 1) är för de som enbart har enstaka insatser per månad. Det kan exempelvis handla om städning var tredje vecka. Avgiften blir i dessa fall 473 kronor per månad (om inte avgiftsutrymmet är lägre än så).

4.2 Nivå 2 – enstaka insatser per vecka

Mellannivån (nivå 2) är för de som har enstaka insatser per vecka. Det kan exempelvis handla om inköp en gång per vecka. Avgiften blir i dessa fall 1 892 kronor per månad (om inte avgiftsutrymmet är lägre än så).

4.3 Nivå 3 – maxtaxa

Högsta nivån (nivå 3) är för övriga omsorgstagare, alltså för de som har fler än enstaka insatser per vecka. Avgiften blir hela den enskildes avgiftsutrymme, dock aldrig högre än maxtaxan (2 660 kronor per månad för 2026).

4.4 Särskilda insatser med fast taxa

4.4.1 Trygghetslarm

Avgiften för trygghetslarm är 473 kronor per månad. Den som har beviljats trygghetslarm får även ett brandlarm installerat, för detta utgår ingen avgift.

4.4.2 Dagverksamhet

Avgiften för äldreomsorgens dagverksamhet är 53 kronor per dag för själva deltagandet (omsorgen) Därutöver debiteras maten med 77 kronor per dag.

4.4.3 Korttids

Avgiften för omsorgen på korttids är 84 kronor per dag. Därutöver debiteras maten med 154 kronor per dag. Här räknas in- och utskrivningsdag tillsammans som en dag.

4.4.4 Särskilt boende

Avgiften för mat, helpension på särskilt boende, är 4 628 kronor per månad. Därutöver debiteras 207 kronor per månad för förbrukningsmaterial och 60 kronor per månad för hjälpmedel.

Vid frånvaro på grund av tillfällig vistelse på sjukhus minskar omsorgstagarens matavgift från första dagen. Avdrag sker endast med hela dagar och in- och utskrivningsdag räknas tillsammans som en dag.

4.4.5 Trygghetsboende - lunchabonnemang

Ett lunchabonnemang på trygghetsboendet på Lillåhem kostar 2 305 kronor per månad.

5. Omsorgsresor

Den som är beviljad dagverksamhet inom äldreomsorgen kan få hjälp med skjuts till och från verksamheten. Denna skjuts utförs i samarbete med Dalatrafik (Region Dalarna). Kommunen debiterar i dessa fall en avgift i enlighet med Dalatrafiks taxa (för 2026 innebär det 25 kronor per resa).

För annan resa från kommunens verksamhet till hemmet, exempelvis från korttids till hemmet, kan en kommunresa beviljas om det finns särskilda skäl. Sådan resa debiteras med en avgift som även här följer Dalatrafiks taxa (för 2026 innebär det 40 kronor per resa).

6. Hyra

Den som bor på ett särskilt boende hyr bostaden i andra hand genom kommunen. Hyresbestämmelserna utgår från 12 kap. jordabalken (1970:994), i det följande JB. Hyran baseras på lägenhetens yta med ett pris baserat på kommunens självkostnad gentemot hyresvärden. Hyrorna räknas upp den 1 januari varje år enligt konsumentprisindex (totalindex med 1980 som basår). Hyrespriset anpassas varje år till indextalet för oktober månad, året innan.

6.1 Bostadsavgift som inte är hyra (korttids)

För den som bor i korttidsboende och inte betalar någon annan hyra tas en viss boendeavgift ut. Enligt 32 kap. 6 § SoL är den högst en viss andel av prisbasbeloppet, för 2026 är det 2 733 kronor per månad.

6.2 Debitering vid in-, ut- och omflyttning

Vid inflyttning och omflyttning erläggs hyra det antal dagar i kalendermånaden som omsorgstagaren disponerar respektive boende.

Vid utflyttning på grund av dödsfall debiteras hyran den månad omsorgstagaren avlider och en månad därefter, enligt 12 kap. 5 § 2 st. JB. Utöver detta debiteras en avgift för flyttstädning på 1 550 kronor. Om bostaden görs tillgänglig för ny hyresgäst tidigare kan hyran debiteras t.o.m. det datum nyckel lämnas tillbaka och slutbesiktning godkänts. I det fall bostaden inte är tömd inom föreskriven tid debiterar kommunen merkostnader i samband med magasinering av möbler och annat bohag.

7. Hemsjukvård

7.1 Besök av hemsjukvården

Hembesök av sjuksköterska, arbetsterapeut eller sjukgymnast debiteras med 150 kronor per besök, dock maximalt 450 kronor per månad. Kostnaderna för hemsjukvården och omsorgsavgifterna räknas dessutom ihop, omsorgstagaren betalar aldrig mer än maxtaxan.

7.2 Hjälpmedel

För utprovning av hjälpmedel tas det ut en avgift på 250 kronor per hjälpmedel. Hjälpmedel ingår inte i maxtaxan. Däremot har Region Dalarna och Dalarnas kommuner ett gemensamt högkostnadsskydd för just hjälpmedel, vilket ska räknas fram på samma sätt som för hälso- och sjukvården enligt 17 kap. 6 § HSL (för 2026 motsvaras det av 1 450 kronor).

Vissa hjälpmedel kan utöver själva hjälpmedelsavgiften även ha andra egenavgifter, detsamma kan även gälla tillbehör och förbrukningsartiklar. Ett sådant exempel är cyklar där egenavgiften är 3 % av gällande prisbasbelopp (för 2026 motsvaras det av 1 776 kronor).

När ett hjälpmedel inte längre behövs och/eller omsorgstagaren har avlidit ska det lämnas tillbaka. Om det inte återlämnas utgår en avgift för att täcka kommunens kostnader för det försvunna hjälpmedlet.

8. Allmänt om handläggningen av avgifterna

Om omsorgstagaren beviljas insatser som är avgiftsbelagda får hen även ett särskilt avgiftsbeslut.

8.1 Ändrade förhållanden

Om de insatser som omsorgstagaren är beviljad förändras, eller om inkomsten eller boendekostnaden förändras, kan det påverka avgiften. Omsorgstagaren är därför skyldig att meddela sådana förändringar så fort de sker, kommunen fattar då ett nytt avgiftsbeslut. Ändring sker från den månad då uppgifterna kommit in till kommunen.

Varje månad beräknas innehålla 30 kalenderdagar när beräkning om frånvaro sker.

8.2 Avgiften räknas om varje år

Avgifter som är knutna till prisbasbeloppet justeras varje år, i enlighet med 32 kap. 10 § SoL. I samband med den årliga omräkningen av avgifterna beräknas omsorgstagarens avgifter och avgiftsutrymme. Det är viktigt att det finns ett komplett beslutsunderlag – varje år begärs det därför in inkomstuppgifter i samband med att den årliga taxan revideras. Den som inte lämnar sådan uppgift antas ha tillräckligt avgiftsutrymme för maximal avgift.

8.3 Rätt att överklaga

Om omsorgstagaren upplever att avgifterna inte stämmer eller att beräkningarna är felaktiga kan avgiftsbeslutet överklagas. Ett överklagande ska ha kommit in till kommunen inom tre veckor från den dag då omsorgstagaren tog del av beslutet. Det skriftliga överklagandet skickas till kommunen (Orsa kommun, Avgiftshandläggare, Box 23, 794 21 Orsa) som i sin tur skickar vidare det till rätt instans, om inte kommunen själv ändrar beslutet på det sätt som omsorgstagaren begärt. Debitering sker månadsvis i efterskott.

9. Sammanfattande tabell – avgifter 2026

Insats	Avgift	Beräknas
Omsorg – nivå 1	473 kronor	Per månad
Omsorg – nivå 2	1 892 kronor	Per månad
Omsorg – nivå 3	2 660 kronor	Per månad
Trygghetslarm	473 kronor	Per månad
Dagverksamhet äldreomsorg (omsorg)	53 kronor	Per dag
Dagverksamhet äldreomsorg (mat)	77 kronor	Per dag
Dagverksamhet äldreomsorg (resa)	25 kronor	Per resa
Korttids (omsorg)	84 kronor	Per dygn
Korttids (mat)	154 kronor	Per dygn
Korttids (resa)	40 kronor	Per resa
Matabonnemang SÄBO	4 628 kronor	Per månad
Förbrukningsmaterial SÄBO	207 kronor	Per månad
Hjälpmedel SÄBO	60 kronor	Per månad
Flyttstäd SÄBO	1 550 kronor	Engångsavgift (vid utflytt)
Lunchabonnemang trygghetsboende	2 305 kronor	Per månad
Hembesök hemsjukvården (inkl. rehab)	150 kronor	Per besök (dock max 450 kr/mån)
Hjälpmedel	250 kronor	Per hjälpmedel